

Платформа 4. ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

УДК 005.922.1:378

О.В. Батрак

olgabatrak84@ukr.net

Київський національний університет технологій та дизайну, Київ

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЗВО В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Сучасні умови господарювання, що характеризуються високим динамізмом та невизначеністю зовнішнього середовища, все більше актуалізують питання забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання. У теперішніх економічних умовах більшість закладів освіти працюють в умовах невизначеності, непередбачуваності. Нестабільна політична і соціально-економічна ситуація в країні посилюють ступінь ризику ефективного функціонування закладів вищої освіти (ЗВО) загалом. Тому забезпечити можливість та перспективи розвитку будь-якої організації не можливо без системи економічної безпеки.

Економічна безпека є складним і багатоплановим суспільним явищем, яке характеризується різними сутнісними ознаками та формами прояву. Крім того, економічну безпеку необхідно розглядати як базову складову національної безпеки, її матеріальну основу і, разом з тим, як взаємозв'язану систему певних рівнів. Це означає, що стан національної безпеки держави залежить від життєздатності економіки, її ефективності, мобільності, конкурентоспроможності. Забезпечення економічної безпеки є виключною прерогативою держави.

Економічна безпека – це захищеність діяльності організації від негативних впливів зовнішнього середовища, а також здатність швидко усунути різноманітні загрози чи пристосуватися до існуючих умов, що не позначаються негативно на його діяльності.

Одним з найважливіших стратегічних напрямів забезпечення економічної безпеки є виявлення, відвертання, нейтралізація, припинення, локалізація небезпек і загроз, а у разі потреби відшкодування збитку при відновленні об'єктів захисту, постраждалих в результаті протиправних дій, халатності і формажорних обставин. Реалізація цього стратегічного напрямку вимагає високої майстерності співробітників організації, значних витрат корпоративних ресурсів, хорошої організації, чіткості і дисциплінованості.

Основними функціональними задачами економічної безпеки є:

- захист інформації, застосування комерційної таємниці і формування необхідної бази інформаційного забезпечення для всіх структурних підрозділів організації;

- застосування екологічної політики підприємством для мінімізації негативного впливу процесів виробництва на навколишнє середовище;

- забезпечення підприємства висококваліфікованими кадрами з метою створення інтелектуального потенціалу;

- забезпечення ефективного управління, створення оптимальної організаційної структури управління установою;

- створення технологічної незалежності і забезпечення конкурентоспроможності ресурсного потенціалу підприємства;

- формування високих показників ліквідності та платоспроможності, ділової активності та автономності на підприємстві.

Основними чинниками, які впливають на рівень економічної безпеки закладів вищої освіти є:

- стабільний попит на освітні послуги – це чинник, який відіграє важливу роль у рівномірному пропозиційному розвитку вищої освіти;

- безпосередні чинники надання освітніх послуг – основні чинники, які забезпечують діяльність ЗВО: безпосереднє розміщення університету (територія), доступність навчання, наявність трудових ресурсів, їх освітньо-кваліфікаційний рівень, соціально-економічна інфраструктура, рівень матеріального достатку населення;

- зовнішня конкуренція на освітні послуги, які мають відповідати міжнародним стандартам, мати обґрунтовану та прогнозовану перспективу, бути конкурентоспроможними на ринку надання освітніх послуг;

- державне економічне регулювання діяльності закладів вищої освіти, що полягає у регулюванні державної податкової політики, сприянні державному замовленню у наданні освітніх послуг, які фінансуються за рахунок бюджету;

- компетентність керівництва ЗВО – це високий професіоналізм керівництва і його команди (висококваліфіковані кадри, система їх підготовки, створення для них відповідних соціально-економічних умов).

На сучасному етапі економічного розвитку будь-якої держави, в умовах криз та складних трансформаційних процесів суттєво ускладнюються умови існування вищих навчальних закладів. Ефективність їхньої діяльності зумовлюється переважно станом їх фінансів, що обумовлює необхідність забезпечення їх

економічної і, зокрема, фінансової безпеки. Економічна безпека ЗВО залежить від рівня конкурентоспроможності, фінансової стійкості та платоспроможності, ефективності функціонування та використання ресурсів, а також від рівня розвитку освіти в державі.

Рівень економічної безпеки ЗВО включає такі компоненти:

- наявний рівень економічної незалежності (щодо ресурсного забезпечення фінансової діяльності, формування необхідної матеріально-технічної бази тощо);

- рівень економічної ефективності функціонування ЗВО;

- здатність до подальшого розвитку (збільшення кількості бажаючих отримати освітні послуги, поліпшення ефективності фінансово-господарської діяльності, формування раціональної територіально-галузевої структури; підвищення рівня конкурентоспроможності).

Економічна безпека суб'єкта господарювання формується з таких складових, як:

- силова, яка спрямована на забезпечення фізичної безпеки співробітників організації;

- екологічна, яка повинна забезпечити виконання встановлених екологічних норм та мінімізацію втрат від забруднення зовнішнього середовища;

- інформаційна, головне завдання якої полягає в забезпеченні ефективного інформаційно-аналітичного супроводу господарської діяльності;

- інтелектуальна та кадрова, яка полягає в збереженні та розвитку інтелектуального потенціалу суб'єкта господарювання;

- фінансова, що покликана забезпечити досягнення найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів;

- техніко-технологічна, яка відображає рівень відповідності технології, що використовується організацією, сучасним світовим аналогам тощо [3, с. 87].

Для забезпечення своєї економічної безпеки кожна організація повинна використовувати сукупність корпоративних ресурсів.

Корпоративні ресурси – ресурси, які використовуються керівниками організації для виконання поставлених цілей. Серед них можна виділити: ресурс капіталу, ресурс персоналу, ресурс інформації і технології, ресурс техніки і устаткування, ресурс прав.

Ресурс капіталу. Дозволяє придбати і підтримувати інші корпоративні ресурси.

Ресурс персоналу. Кваліфіковані кадри, які використовують свої знання, досвід і навички для надання освітніх послуг;

Ресурс інформації і технології. Інформація, що стосується яких-небудь аспектів установи, – найбільш цінний і дорогий з ресурсів організації.

Ресурс техніки і устаткування. На основі наявних фінансових, інформаційно-технологічних і кадрових можливостей організація може придбати устаткування, необхідне для якісного надання

освітніх послуг і ефективного функціонування вищого навчального закладу.

Одним з основних етапів при створенні системи забезпечення економічної безпеки є визначення концепції комплексної безпеки організації, яка включає забезпечення економічної, енергетичної і екологічної безпеки, а також охорону праці і техніку безпеки. Визначивши певні пріоритетні напрями в забезпеченні безпеки, які непостійні і зазнають зміни під впливом характеру і міри впливаючих загроз, а також по рівню впливу, що робиться, на діяльність економічного суб'єкта, слід виділити етапи управління системою:

- 1) розробка основних напрямів економічної безпеки;

- 2) виявлення і прогнозування зовнішніх і внутрішніх загроз життєво важливим інтересам об'єктів безпеки, здійснення комплексу оперативних і довготривалих заходів по їх попередженню і нейтралізації;

- 3) управління силами і засобами забезпечення безпеки в надзвичайних і повсякденних ситуаціях;

- 4) організація системи заходів по відновленню нормального функціонування об'єктів безпеки, постраждалих під час надзвичайної ситуації, на державному, регіональному і галузевому рівнях;

- 5) знаходження способів відвертання, послаблення або ліквідації наслідків дії небезпек і загроз;

- 6) участь в заходах по забезпеченню безпеки, які проводять вищестоящі суб'єкти безпеки;

- 7) організація взаємодії з правоохоронними і контрольними органами в цілях відвертання і припинення правопорушень;

- 8) створення власної системи забезпечення економічної безпеки, яка відповідає рівню і вірогідності виникнення небезпек і загроз.

Формування економічної безпеки багато в чому залежить від того, як установа буде протистояти впливу зовнішніх і внутрішніх факторів загроз та небезпек. Щоб запобігти негативним наслідкам загроз економічній безпеці організації чи мінімізувати цей вплив, треба заздалегідь попідквалуватися про вибір заходів та методів, що забезпечать виявлення ризикованої ситуації та ліквідацію її причини на самому початку. При виборі методів та шляхів нейтралізації негативного впливу факторів загроз та небезпек обов'язково треба враховувати багатогранність складових економічної безпеки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ареф'єва О. В., Кузенко Т. Б. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 1 (91). С. 98–104.

2. Ареф'єва О. В., Кузенко Т. Б. Планування економічної безпеки підприємств. К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2004. 170 с.

3. Бланк І. О. Інвестиційний менеджмент: підручник. К.: КНЕУ, 2005. 398 с.